

H-1064 Budapest, Vörösmarty u. 35. • Tel./Fax: (36-1) 342 1573 • Bank: 11706016-20441966
 E-mail: lisztferenc tarsasag@gmail.com • Website: <http://www.liszt society.hu/>

2015. április

NR 21

April 2015

Liszt magyar szemmel * The Hungarian View of Liszt

A Magyar Liszt Ferenc Társaság információs kiadványa
 Newsletter of the Hungarian Liszt Society

Tartalom

Content

Eckhardt Mária: Ujfalussy József kettős jubileumára . . . 2	Mária Eckhardt: For József Ujfalussy's double jubilee 4
Dr. Ujfalussy József: Liszt jelen van 6	Dr. József Ujfalussy: The presence of Liszt 6
Meláth Andrea: Nemzetközi Liszt Verseny Los Angeles 8	Report by Andrea Meláth: International Liszt Competition Los Angeles 8
A Liszt Ferenc Társaság Szegedi Tagozatának jubileumi hangversenye 11	Jubilee concert of the Szeged Branch of the Liszt Ferenc Society 12
Képriport a Zeneakadémia és a Liszt Társaság közös koncertjeiről: Találkozások Liszt Ferencel 14	Photo report on the common concerts of Music Academy and the Liszt Society: Encounters with Ferenc Liszt 14
Eckhardt Mária: 'Votre Altesse Royale...' – Kinek szól egy eddig ismeretlen Liszt-levél 18	Mária Eckhardt: 'Votre Altesse Royale...' Who is the addressee of a so far unknown Liszt letter? 18

UJFALUSSY JÓZSEF KETTŐS JUBILEUMÁRA

(Eckhardt Mária)

1986-ban a Liszt Társaságnál

Nehéz elhinni, hogy immáron öt esztendeje nincs közöttünk a magyar zenetudomány és zeneélet kiválósága, kiemelkedően fontos intézményeink (köztük a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete, a Zeneakadémia, a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége) egykori vezető funkcionáriusa, generációk sorának szeretve tisztelt tanára a Zeneakadémián és a Károli Gáspár Református egyetemen, a Kossuth-, Herder-, Eötvös-, Széchenyi-díj és még számtalan egyéb kitüntetés birtokosa, Liszt Ferenc Társaságunk alapító tagja, **Ujfalussy József** (Debrecen 1920. febr. 13 – Budapest 2010. január 22). Hosszú élet, csaknem kilencven esztendő adatott meg neki, amely – talán

csak a legutolsó idők kivételével – mindenkor igen aktív, hasznos, ha nem is mindig látványos tevékenységgel telt el. Halála után hálás tanítványainak, barátainak, kortársainak írásaiból Berlász Melinda és Grabócz Márta vastag, közel hatszáz oldalas kötetet szerkesztett.⁽¹⁾ Jómagam a Liszt-jubileumi év által rám rótt kötelezettségek miatt nem vállalkozhattam rá, hogy részt vegyek ebben a kötetben. Most a 95. születésnap és az 5. halál-évforduló kapcsán szeretném pótolni ezt a mulasztást. Rövid megemlékezésem egy olyan témakört érint Ujfalussy munkásságából, amelyről eddig tudtommal még senki sem írt összefoglaló jelleggel, és amely ugyanakkor a leginkább tarthat igényt e lap olvasóinak érdeklődésére: **mit tett Ujfalussy József Liszt Ferenc életművének jobb megismertetéséért, valódi értékeléséért.**

Mindenekelőtt szögezzük le, hogy a zenetudós Ujfalussy József munkásságának középpontjában elsősorban a zeneelmélet és a zeneesztétika általános kérdései állottak. Évtizedeken keresztül ő volt a Zeneakadémia zeneesztétika-tanára; *A valóság zenei képe* című könyvét mint minden zeneakadémiai hallgató, jómagam is tankönyvként forgattam⁽²⁾. Abban a szerencsében is részem volt, hogy három évig zeneelméletet is tőle tanulhattam, és a romantikus összhangzattan tanulmányozása során (bár még akkor nem sejthettem, hogy Liszt-kutató leszek) emlékezetesek maradtak számomra a Liszt-művekből általa – természetesen fejből – idézett különleges harmóniai fordulatok, például a Dante-szimfónia, a h-moll szonáta, a Funéraisles vagy egy-egy koncert-etűd részletei. Formatani elemzéseknél (ez is része volt zeneelméleti képzésünknek) mindent úgy tudott zongorázni, hogy abból világossá vált számunkra a zenemű felépítésének lényege. Mindemmellett óriási általános műveltségének állandó megnyilatkozásai, művelődéstörténeti utalásai, egy-egy klasszikus szerző eredeti nyelvű idézése (a Debreceni Tudományegyetemen görög-latin és művészettörténet tanári diplomát is szerzett, mielőtt a Zeneakadémia zeneszerzés- és karnagyképzős hallgatója lett) szinte nyomasztóan kiemelték a mi tudásunk hiányosságait, és állandóan ösztönöztek azoknak pótlására.

Igen széles skálájú volt zenetörténeti érdeklődése és tájékozottsága is – nem volt „egy-szerzőjű” zenetörténész, bár voltak kiemelten kedves zeneszerzői, így Debussy és Bartók, akiknek jelentős tanulmányok mellett sikeres, több kiadást megért könyveket is szentelt⁽³⁾.

Liszttel kapcsolatosan viszonylag kevés publikációját ismerjük, éppen ezért annál nagyobb súllyal esik latba, hogy amikor Ujfalussy a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja lett, székfoglaló előadását 1986. március 17-én – akárcsak ötven évvel korábban Bartók Béla – éppen Liszt-témában tartotta. *Haláltánc. Variáció, építkezés, modális transzformáció Liszt Ferenc zenéjében* című, nagy ívű előadása utóbb nyomtatásban is megjelent.⁽⁴⁾

Ujfalussy 1955-től tanított a Zeneakadémián, amelynek 1980-88 között rektora, 1990-től haláláig professor emeritusa volt. Az intézmény 100 éves jubileuma (1975) alkalmából Kovács Dénes rektor órá bízta egy tanulmány-és dokumentumkötet szerkesztését, amely *A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola 100 éve* címmel végül 1977-ben jelent meg.⁽⁵⁾ Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy mint egykori tanítványát és akkori kollégáját az MTA Zenetudományi Intézetében, engem is felkért egy tanulmány megírására „A Zeneakadémia Liszt Ferenc leveleiben” címmel;⁽⁶⁾ munkám során mindig hatékony segítséget kaptam tőle. Ő maga szerényen csak rövid utószót írt a kötethez.

Bizalmát még inkább érezhettem, amikor intézeti osztályvezetőm, a páratlan tudású Liszt-kutató, Legány Dezső váratlan nyugdíjazásakor (1983) osztályának helyzete is kritikussá vált. Ekkor Ujfalussy, már zeneakadémiai rektorként, jelezte, hogy komolyan foglalkoznak az 1980-ban visszaszerzett, de használhatatlan állapotú Régi Zeneakadémia rekonstrukciójának ügyével, egy állandó Liszt-múzeum létesítésével, mely ha megvalósulhat, munkatársaként számíthatna rám. Ujfalussy József és a Zeneakadémia akkori gazdasági igazgatója, Dencső István műlhatatlan érdeme, hogy megküzdöttek e rekonstrukció engedélyezéséért, pénzügyi háttérének biztosításáért, zavartalan lebonyolításáért. A munkák 1984-ben kezdődtek meg, és az 1986-os jubileumi év nyarára sikerrel be is fejeződtek.

Hogy a Régi Zeneakadémia ismét a legfelső fokú zeneoktatást szolgálja, hogy létrejöhetett benne egy zenetörténeti kutatókönyvtár, hogy az évtizedekig irodákká szabdaltnak hangversenyerem visszanyerte eredeti funkcióját, hogy Liszt egykori lakása ma állandó Liszt-múzeum és hozzá kapcsolva kutatóközpont működik, hogy a Liszt Ferenc Társaság is otthont kapott a patinás épületben – ez mind nagy részben Ujfalussy József érdeme, aki 1986. szeptember 20-án büszkén nyithatta meg a nyilvánosság előtt az épületet és a múzeumot, majd röviddel ezután bemutathatta a Magyar Tudományos Akadémia és a Zeneakadémia által közösen rendezett nagy nemzetközi Liszt szimpózium vendégeinek is, akiket megnyitó beszédében mindkét intézmény nevében fogadott.⁽⁷⁾

Az 1986-os Liszt-évben indult a Zeneakadémia tudományos közleményeinek sorozata is, mégpedig a Liszt-hagyatékban fennmaradt könyvek annotált katalógusával.⁽⁸⁾ A sorozat beköszöntőjében Ujfalussy így írt: „Több, mint jelképes, egyenesen szükségszerű, hogy az Acta első kötete egyben folyamatos Liszt-kutatásunk egyik láncszeme. Újabb bizonyága részint annak, hogy milyen erősen egybeforrott Liszt munkássága, gondoskodása a Zeneakadémiával, hogy törődése, gondja a mai napig erőforrása oktató és kutató munkánknak. Bizonyága részint annak, hogy pedagógiai, zeneszerzői, szellemi és tárgyi hagyatékának feldolgozása mindig jelen volt és van Főiskolánk életében. Tudós tanáraink szinte mindannyian jelentős művekkel járultak hozzá Liszt Ferenc életének és munkásságának feltáráshoz, megértéséhez.”⁽⁹⁾

Ujfalussy a jubileumi Liszt-évhez kapcsolódva nagy székfoglalója és az idézett bevezető mellett több kisebb Liszt-vonatkozású írást is publikált.⁽¹⁰⁾ Számunkra azonban különös értéket képvisel az a szövege, amelyet a Liszt Ferenc Társaság jubileumi évkezdő ünnepi összejövetelén mondott el 1986. január 24-én a Zeneművészeti Főiskola Liszt Ferenc-téri épületének kupolatermében; ez alkalommal emléklapokat adott át a Liszt-kultusz jeles képviselőinek. Az ünnepi beszédet „Liszt jelen van” címmel utóbb ki is adta a Liszt Ferenc Társaság a Liszt Kiskönyvtár sorozat 3., utolsó kötetében.⁽¹¹⁾ A ma már nehezen hozzáférhető, idegen nyelven soha meg nem jelent írást tisztelgésként az alábbiakban teljes egészében közöljük.

Bayreuth 1986,
Forrai Miklós, Kiss Kálmán, Ujfalussy József

- 1 Berlász Melinda, Grabócz Márta szerk.: *Tanulmánykötet Ujfalussy József emlékére. Tanulmányok, emlékirások, hommage-ok.* Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, L'Harmattan Kiadó 2013. A kötet kiemelkedő értéke Berlász Melinda 2000-ben készített interjúsorozata („Csütörtöki beszélgetések Ujfalussy Józseffel. Pályakép kortársakkal”, 65-135), amely felvillantja előttünk Ujfalussy különleges egyéniségét és nem mindennapi életútját.
- 2 Ujfalussy József: *A valóság zenei képe: a zene művészi jelentésének logikája*, Budapest: Zeneműkiadó, 1962. Reprezentatív válogatás további jelentős esztétikai írásaiból: Ujfalussy József: *Zenéről, esztétikáról. Cikkek, tanulmányok*, Budapest: Zeneműkiadó, 1980.
- 3 Ujfalussy József: *Achille-Claude Debussy*, Budapest: Gondolat, 1959 /Kis zenei könyvtár 7/; Ujfalussy József: *Bartók Béla I-II*, Budapest: Gondolat, 1965, 1970, 1976 /Kis zenei könyvtár 29-30/, Ujfalussy József szerk.: *Bartók-breviárium*, Budapest: Zeneműkiadó, 1958, 1974, 1980.
- 4 Ujfalussy József: *Haláltánc. Variáció, építkezés, modális transzformáció Liszt Ferenc zenéjében*, Budapest: Akadémiai Kiadó, 1990. /Értekezések, emlékezések, szerk. Tolnai Márton/.
- 5 Ujfalussy József szerk.: *A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola 100 éve. Tanulmányok, dokumentumok.* Budapest: Zeneműkiadó, 1977.
- 6 I.m. 18-68.
- 7 Ujfalussy József: „Eröffnungsrede”, *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae* Tom. XXVIII, 1986, fasc. 1-4, 7-9.
- 8 Eckhardt Mária szerk.: *Liszt Ferenc hagyatéka / Franz Liszt's Estate I. Könyvek / Books.* Budapest: Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, 1986. /Acta Academiae Artis Musicae de Francisco Liszt nominatae 1./
- 9 I.m. „Köszöntő”, 5.
- 10 A teljesség igénye nélkül: Ujfalussy József: Liszt Ferenc: Heine-dalok, in: *A hét zeneműve 1986-1987*, 388-391; Ujfalussy József: „Debussy és Liszt”, *Magyar Zene* 1987/2, 115-118; Liszt. [A Musica c. francia folyóirat 1911. októberi számának hasonmás kiadása, francia eredeti és angol, német, magyar ford.] Előszó: Ujfalussy József. Senlis – Budapest: Fondation Cziffra, 1986.
- 11 Dr. Ujfalussy József: Liszt jelen van, in: *Liszt Kiskönyvtár 3.*, Budapest: Liszt Ferenc Társaság, 1990, 7-10.

FOR JÓZSEF UJFALUSSY'S DOUBLE JUBILEE

(Mária Eckhardt)

It is difficult to believe that **József Ujfalussy** (born February 13th 1920 in Debrecen, died January 22nd 2010 in Budapest), a dignitary of Hungarian musical science and musical life, the prominent former executive of our most significant institutions (e.g. the Institute of Musicology of the Hungarian Academy of Sciences, the Music Academy, the Board of the Hungarian Academy of Sciences), the beloved and respected professor of a series of generations at the Music Academy and the Károli Gáspár University of the Reformed Church, holder of the Kossuth-, Herder-, Eötvös-, and Széchenyi awards and of many more orders and honours, the founding member of our Liszt Ferenc Society, has no longer been with us for five years now. He lived a long life, almost ninety years, and – except for perhaps the very last times – his life was always full of agile, useful, though not always spectacular activities. After his death, Melinda Berlász and Márta Grabócz edited a thick volume of almost 600 pages from the writings of his grateful pupils, friends and contemporaries.⁽¹⁾ Due to my engagement and obligations in connection with the Liszt jubilee year, I couldn't participate in that work. Now on the double occasion of the 95th anniversary of his birth and the 5th anniversary of his death, I would like to make up for this absence. In my short commemoration I raise an issue from Ujfalussy's oeuvre that nobody has written about until now with a general approach as far as I know, but that may claim the attention of this bulletin's readers most of all: **what József Ujfalussy did in order to make Ferenc Liszt's oeuvre more recognized and truly valued.**

Let's make it clear first of all, that József Ujfalussy, the musicologist, always focused his activities on general issues of musical theory and musical aesthetics. He was professor of musical aesthetics at the Music Academy for decades, and every music academy student, including myself, used his book *The musical image of reality* as a textbook.⁽²⁾ I even had the fortune to learn musical theory from him for three years, and while studying romantic harmony (though I had no idea then that I would become a Liszt researcher) I can still remember the peculiar harmonic changes he quoted – by heart, of course – from Liszt's works, e.g. passages from the Dante symphony, the Sonata in B minor, Funérailles or certain concert etudes. In the case of formal analysis (which was also part of our musical theory education) he could play everything on the piano in a way that made the substance of the composition's structure clear to us. Moreover, the permanent manifestations of his enormous general education, his cultural history references, his quotes from classical authors in the original languages (he also had obtained a degree as teacher of classical Greek and Latin languages and of art history from the University in Debrecen, before he started his studies at the Music Academy majoring in musical composition and choral conducting) all but highlighted the gaps in our knowledge, while also continuously stimulating us to make up for those gaps.

He had a very wide range of interest and knowledge in music history as well – he was not a “single-author” music historian, though he did have his favourite composers of course: such as Debussy and Bartók, to whom he dedicated successful books that were published in several successive editions,⁽³⁾ in addition to the significant studies he wrote about them. We don't know of too many publications by him in connection with Liszt, which is why it is of even greater account that when he was elected a regular member of the Hungarian Academy of Sciences, he held his inaugural lecture on March 17th 1986 – just like Béla Bartók did fifty years earlier – on a Liszt related topic. His lecture, *Haláltánc. Variáció, építkezés, modális transzformáció Liszt Ferenc zenéjében* [*Danse Macabre. Variation, Construction, Modal Transformation in Ferenc Liszt's Music*], was later also published.⁽⁴⁾

Ujfalussy started teaching at the Music Academy in 1955, he was Principal of the institute between 1980-88, and a professor emeritus from 1990 until his death. On the occasion of the 100th anniversary of the institute (1975), Principal Dénes Kovács assigned him the task of editing a book of studies and documents, which was finally published in 1977.⁽⁵⁾ It was a great honour to me that he invited me as a former pupil and then his colleague at the MTA Institute of Musicology to write a study with the title “The Music Academy in Ferenc Liszt's Letters”;⁽⁶⁾ and I always received useful help from him throughout my work. He was modest enough to write only a short postlude to the book.

I could feel his confidence even more when the situation of my department at the Institute of Musicology turned critical upon the unexpected retirement of the head of department, Dezső Legány, a Liszt researcher with unrivalled knowledge (1983). Ujfalussy, then already Principal of the Music Academy, indicated that they were seriously considering the reconstruction of the Old Music Academy building which they had been given back from the state in 1980, though in an unusable condition.

Their plans included the establishment of a permanent Liszt-museum, and he indicated he would count on me as a research fellow in the event of the project being successful. It was due to József Ujfalussy and István Dencső, then financial director of the Music Academy that they overcame the difficulties of obtaining approval, the financial background and the successful management of the reconstruction project. Work began in 1984, and the reconstruction was successfully finished by the summer of the 1986 jubilee year. It is largely due to József Ujfalussy that today the Old Music Academy can serve the musical education at the highest level again, that it can harbour a research library of music history, that the concert hall - which had been divided into separate office rooms for decades - regained its original function, that the former apartment of Liszt is now the site of a permanent Liszt-museum and a joint research centre, and the Liszt Ferenc Society has also found its home in the traditional old building. Ujfalussy was able to proudly open the building and the museum to the public on September 20th 1986, and shortly afterwards he could also introduce it to the visitors of the great international Liszt symposium, jointly organized by the Hungarian Academy of Sciences and the Music Academy, whom he welcomed in his opening address in the name of both institutions.⁽⁷⁾

The 1986 Liszt year was also the right occasion to initiate a series of academic publications with the annotated catalogue of the remaining books in the Liszt estate.⁽⁸⁾ Ujfalussy wrote in the preface of the series: “*That the first volume of the Acta is also an important chain-link in our continuous Liszt research, is more than symbolic, it is indeed imperative. It is further proof of how strongly the oeuvre and affections of Liszt are linked to the Music Academy, and of the way in which his care and concern have been driving forces for our research and education work until now. It is also proof of how the treatment of his pedagogical, musical, spiritual and material legacy has always been and continues to be present in the life of our Music Academy. Almost all of our professors of musicology have contributed to the exploration and understanding of Ferenc Liszt’s life and oeuvre.*”⁽⁹⁾

1986. október - ünnepi beszéd / October 1986 - inaugural address

In addition to his prominent inaugural lecture and the above quoted prefaces, Ujfalussy published several minor Liszt-related articles in connection with the Liszt jubilee year as well.⁽¹⁰⁾ However, we appreciate in particular the text of the speech he delivered on January 24th 1986 at the

Dome hall in the building of the Music Academy at Liszt Ferenc square, at the ceremonial meeting of the Liszt Ferenc Society to open the jubilee year; on that occasion he also awarded memorial plaques to prominent representatives of the Liszt tradition. The ceremonial speech was later also published by the Liszt Ferenc Society in the third and last volume of the Liszt Pocket Library series under the title “The presence of Liszt”.⁽¹¹⁾ In the following pages we publish the full text of this article, which is hard to obtain today and has never been published in any foreign language before, as a salute to Professor Ujfalussy.

- 1 Melinda Berlász, Márta Grabócz Márta edit.: *Tanulmánykötet Ujfalussy József emlékére. Tanulmányok, emlékirások, hommage-ok.* [A Book of Studies In Memoriam József Ujfalussy. Studies, Reminiscences and Hommage]. Budapest: Hungarian Academy of Sciences, Liszt Ferenc University of Music, MTA Humanities Research Centre, L'Harmattan Editions 2013. An exceptional value of the book is the series of interviews by Melinda Berlász from 2000 („Csütörtöki beszélgetések Ujfalussy Józseffel. Pályakép kortársakkal” [“Thursday Talks with József Ujfalussy. Images of a Career with Contemporaries”], pp. 65-135), which gives us flashes of Ujfalussy’s special personality and his uncommon course of life.
- 2 József Ujfalussy: *A valóság zenei képe: a zene művészi jelentésének logikája* [The Musical Image of Reality: Logic of the Meaning of Music], Budapest: Zeneműkiadó, 1962. A representative selection from his further significant writings on aesthetics: József Ujfalussy: *About Music and Aesthetics. Articles, studies* [Zenéről, esztétikáról. Cikkék, tanulmányok], Budapest: Zeneműkiadó, 1980.
- 3 József Ujfalussy: *Achille-Claude Debussy*, Budapest: Gondolat edition, 1959 /Kis zenei könyvtár (Pocket musical library series) 7/; József Ujfalussy: *Béla Bartók I-II*, Budapest: Gondolat, 1965, 1970, 1976 /Kis zenei könyvtár (Pocket musical library series) 29-30/, József Ujfalussy edit.: *Bartók-breviary*, Budapest: Zeneműkiadó, 1958, 1974, 1980.
- 4 József Ujfalussy: *Danse Macabre. Variation, Construction, Modal Transformation in Ferenc Liszt’s Music*, Budapest: Akadémiai Kiadó, 1990. /*Studies and Reminiscences*, edit. Márton Tolnai/.
- 5 József Ujfalussy edit.: *A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola 100 éve. Tanulmányok, dokumentumok* [The 100 years of the Liszt Ferenc Academy of Music]. Budapest: Zeneműkiadó, 1977.
- 6 „A Zeneakadémia Liszt Ferenc leveleiben”, Op. cit. 18-68.
- 7 József Ujfalussy: “Eröffnungsrede” [Opening address], *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae* Tom. XXVIII, 1986, fasc. 1-4, 7-9.
- 8 Mária Eckhardt edit.: *Liszt Ferenc hagyatéka / Franz Liszt’s Estate I. Könyvek / Books*. Budapest: Liszt Ferenc College of Music, 1986. /Acta Academiae Artis Musicae de Francisco Liszt nominatae 1./
- 9 Op. cit. “Köszöntő” [“A Word of Welcome”], 5.
- 10 Including, but not limited to: József Ujfalussy: Liszt Ferenc: Heine-songs, in: *A hét zeneműve (Composition of the week) 1986-1987*, 388-391; József Ujfalussy: “Debussy and Liszt”, *Magyar Zene* 1987/2, 115-118; *Liszt*. [facsimile edition of the October 1911 issue of the French review “Musica”, in French original with English, German and Hungarian transl.] Preface: József Ujfalussy. Senlis – Budapest: Fondation Cziffra, 1986.
- 11 Dr. József Ujfalussy: “Liszt jelen van” [“Liszt is present with us”], in: *Liszt Kiskönyvtár (Liszt Pocket Library series) 3.*, Budapest: Liszt Ferenc Society, 1990, 7-10.

UJFALUSSY JÓZSEF: LISZT JELEN VAN

(A szerzőnek – a Zeneművészeti Főiskola rektorának – 1986. január 24-én, a főiskola kupolatermében elmondott beszéde)

Liszt-évet kell megnyitnunk. Amikor Rómában a Szentévet megnyitják, akkor egy kaput szokott a pápa jelképesen kinyitni. Én azt hiszem, hogy most itt nyílt kapuk állnak előttünk, mert Lisztnek a kultusza ebben az épületben és különösen ebben a társaságban nincsen évhez kötve, nincsen alkalomhoz kötve. Mégis egy ilyen jubileumi év, amely – mint látjuk az egész világon pezsgésbe hozza a Liszt művészete iránt érdeklődőket – mindig nagyon alkalmas arra, hogy újból elgondolkozzunk azon, mi teszi azt, hogy Liszt Ferenc művészetének jelentősége, az iránta megnyilvánuló érdeklődés nemhogy csökkenne az idő elteltével, hanem évről-évre újabb lendületet vesz. A kortárs zene művelői ismerik fel mindannyiszor újabb és újabb oldalról jelentőségét, talán még jobban, mint a kortársak, és mint a közvetlen utódok tették. Ezen természetesen magamnak is el kellett gondolkozznom. Az egyik első fontos jel, amely számomra nagyon meggondolkoztató volt (én Debussynek az életével, művészetével elég sokat foglalkoztam), hogy Debussy, ez a kitűnő és rossznyelvű francia muzsikusként, akinek *áldott rossz* nyelvvel tulajdonképpen minden kortársa számára volt egy-két csípős megjegyzése, Lisztre egyetlen ilyen megjegyzést nem tett, sőt mindig a legnagyobb tisztelet hangján emlegette és emlegeti. Ha az ember összehasonlítja Debussy művészetét Liszt művészetével, úgy első látásra valahogy az az érzésünk, hogy a kettő valahogy két világ.

Ha azonban jobban megnézzük Liszt egyes műveit, akkor megtaláljuk azokat a közös gyökereket, ahol még nem vált el a XIX. század zenei fejlődésének két iránya: az egyik a vezető, hangos, dodekafónia felé vezető, a másik pedig a diatónia irányába vezető. Lisztnél, Wagnernél a kettő még együtt van. Ezért Debussy, aki olyan hevesen vitatkozik Wagnerrel és bizonyos műveivel, ugyanakkor azt írhatja a Parsifalnak a „*Nagypénteki varázs*”-áról, hogy „*egyike e leggyönyörűbb emlékműveknek, amelyeket valaha a zene dicsőségére emeltek*”.

Ez volt a figyelmeztető jel, amely engem meggondolkoztatott. Bárdos Lajosnak azok a tanulmányai, amelyek Lisztről, a jövő zenészeréről, Lisztnek a modális vonásairól szóltak, és segített azon is tovább gondolkozznom, hogy milyen érdekes, közös szálak fűzik össze – még hogy ha nem is a felületen, de nagyon a mélyben – Liszt és Debussy művészetét, sőt bizonyos vonatkozásban Liszt-Debussy-Bartók vonalat is lehetne húzni. Ez a rokonság természetesen nem felületi, egy kicsit olyan természetű, mint mondjuk a finn-magyar nyelvi rokonság: hallva a finn nyelvet, semmit nem értünk meg belőle, de a nyelvnek a struktúrájában, valahol mélyen, ott vannak a nagyon is összekapcsolódó és nagyon is közös „*gének*”, ha szabad így neveznem őket.

Amikor Liszt a maga zeneszerzői pályáját elkezdte, aktuális volt Európában az irodalmi, művészi, zenei gondolkodásnak egy teljes átforgatása: az az időszak, amelyet a romantika kezdetének szoktunk tekinteni.

DR. JÓZSEF UJFALUSSY: THE PRESENCE OF LISZT

(This speech was delivered on January 24th 1986 by the author - then Principal of the Music Academy - in the Dome Hall of the Academy)

It is time for us to open the Liszt jubilee year. When a Holy Year is begun in Rome, the pope opens a gate as a symbol. I believe that here we have open doors in front of us, as the cultivation of Liszt is not bound to a particular year or to a particular occasion in this building, and especially in this Society. Nevertheless, a jubilee year – which is obviously stirring up interest in Liszt's oeuvre all over the world – is always a good occasion to think over the reasons why the significance of Ferenc Liszt's art and interest in it is not fading away as time goes by. Indeed, we can see it gaining new momentum from year to year. Now and again, contemporary musicians discover this significance from different angles, perhaps even more than it was discovered in Liszt's life and immediately afterwards. This is something I had to think over myself, of course. One of the first signs that really provoked my thoughts (I have studied Debussy's life and oeuvre quite intensively) was that Debussy, an excellent and witty French musician, who was even ready to aim one or more snappish remarks at each of his compatriots with his *blessed bad tongue*, never made such a remark about Liszt. Indeed, he always spoke about him with ultimate respect and appreciation.

Now if we compare the art of Liszt and Debussy, at first sight we might get the feeling that these are two different worlds. But if we take a closer look at certain of Liszt's works, we can find common roots, where the two directions of musical development in the 19th century had not yet found their separate ways. One direction is the loud one leading towards dodecaphony, while the other direction is towards diatonicism. The two are still together in Liszt and Wagner. That's how it was possible for Debussy, who argued about Wagner and some of his works so ardently, to have written at the same time of the *Karfreitagszauber* (Good Friday Magic) in Parsifal: “*it is one of the most beautiful monuments that has ever been mounted to the glory of music*”.

This was the warning signal that made me start thinking. Then the studies by Lajos Bárdos about Liszt as musician of the future and about Liszt's modal characteristics helped me to think about the interesting common threads that bind together the art of Liszt and Debussy – if not on the surface, but somewhere deep inside – and in some aspects it is even possible to draw a Liszt-Debussy-Bartók line. Of course, this relationship is not something superficial, it is something like the kinship between the Finnish and Hungarian languages: listening to Finnish, we don't understand anything, but in the depths, in the structure of the languages, there are the common and very much binding “*genes*”, if I may call it like that.

When Liszt started his career as a composer, the total transformation of thinking about literature, art and music was a current issue in Europe: this was the period we usually consider to be the beginning of romanticism.

Mostanában a Liszt-kutatók sokat beszélnek narrativitásról, sokat beszélnek egy olyan szerkesztési módról, amely nem azonos a megelőző korszaknak a tételes, ciklikus építkezésével. Nos, ha az ember jobban megnézi, azt veszi észre, hogy előtérbe lépnek korábbi időszakoknak olyan zenei szerkesztő elvei, mint az egytémájúság, a variációs elvnek a megjelenése és hasonló, amelyek egy kicsit összefüggenek a romantika alapvonásaival, az ellentétek kiélezésével. Hogyha az ellentétek kiéleződnek, akkor nagyon kell gondoskodni arról, hogy más módon teremtsen meg a művész a mű egységét. Így lép előtérbe a karakter-variációnak az a sajátos módja, amely például Lisztnek a műveit is jellemzi, ahogy egy témából egészen ellentétes arculatok bontakozhatnak ki ilyen vagy olyan értelmezéssel, ilyen vagy olyan megoldással. Igen ám, de ha a karaktereket ilyen élesen kell fogalmazni, akkor már a variációnak a hagyományos figuratív módjai nem vezetnek célhoz, már akkor a kései Beethoven-variációknak az ideje következik el, ahol már egyszer csak, egy-egy pillanatra, egészen szándékolatlan feltűnik egy Mozart arckép a 33 Diabelli variációban, vagy akár egy másik zongora variációban, a *Nel cor piú non mi sento* témára írt Paisiello variációkban. Így már sokkal alapvetőbben kell átalakítani a témákat, átformálni, más arculatot adni nekik – nemcsak a hagyományos maggiore-minore váltások, hanem egészen más skálakivágások, más dallamstruktúrák és szerkezeti átalakítások módján. Ebből nagyon érdekes dolog jön ki: valami amiről Zeke Lajos, ifjú kollégám, a megelőző Zeneművész Szövetség által rendezett szimpóziumon szólt, hogy például a *Csárdás obstiné*-ben az a bizonyos négyhangos, tetrachordális ostinato, amely végigvonul rajta (talán így szolmizáljuk: dó-ti-lá-szi), rendkívül sok formában, rendkívül sok struktúrában áll előttünk, különböző hangköz-távolságokkal, különböző szerkezetekben és mindegyik egy-egy más módusba illik. Valahogy úgy, mint ahogy a Schumann *Carnaval*-jában az a bizonyos három hang: az asz-c-h- mindig más és más hangnem kivágásába illik. Itt van Liszt modalitásának most már nem a harmóniai, hanem a dallami fogantatása és ez az a módszer, amit Debussy is alapvető elvként alkalmaz az építkezésben, és amit Bartók is majd egy néhány évtizeddel később, mint modális kromatikát fog majd jellemezni.

Ezek azok a gondolatok, amelyek foglalkoztattak és foglalkoztatnak engem mostanában. Olyan aspektus ez számomra, amely segített megérteni Liszt korszakos jelentőségét. Nem egyedül képviselte ő ezt az irányzatot, de talán a legmarkánsabban és a legmaradandóbban, a legmesszebbre mutató módon. Ezért gondoltam, hogy ha már a Liszt-év kezdetén vagyunk és elgondolkozunk Liszt jelentőségéről, a ma számára küldött üzenetéről, akkor talán nem szerénytelenség, hogy ha megemlítem ezeket a gondolataimat.

Azonban mi itt és most, a Zeneművészeti Főiskolán, Magyarországon ünnepeljük a Liszt-évet és akkor azon is el kell gondolkoznunk, hogy Liszt mit jelent a mi számunkra, Magyarországnak számára. Ha Legány tanár úrnak a kitűnő Liszt könyveit olvasom, Liszt magyarországi tartózkodásáról, itteni tevékenységéről, akkor majdnem a legszembevetőbb vonása egész itteni működésének az, hogy Liszt jelen van. Jelen van, mindenütt ott van és jelenléte pezsgésbe hozza, forrásba hozza a magyar zeneéletet, intézmények létrehozását, intézmények fejlődését iniciálja, segíti, támogatja, lendíti előre, csak azáltal, hogy ott van. Megjelenik, látják őt, buzdít, ő maga is néha leül a zongorához az Angolkisasszonyoknál, valamit játszik, és tudják, hogy Liszt Ferenc jelen van.

Nowadays Liszt-researchers talk a lot about narrativity, and about a method of construction that is different from the itemized and cyclical construction of the previous era. Well, if we take a closer look, we can see that musical construction principles from former periods came into the limelight again, such as the single theme, the variation principle and others, which are somehow connected to the basic characteristics of romanticism, to the sharpening of contrasts. And when contrasts are sharpened, the musician urgently needs other means to create unity in the work. This will bring a particular way of character-variation into the limelight, which is also typical in Liszt's works, when completely opposite aspects may develop from a theme through different interpretations or different solutions. But here we come to the point: if the characters must be drawn so sharply, when the traditional figurative methods of variation are not effective any more, we are already in the world of the late Beethoven variations, where suddenly and unexpectedly, yet deliberately there appears a Mozart-portrait in the 33 Diabelli variations, or in another piano variation, the Paisiello variations written on the *Nel cor piú non mi sento* theme. This requires a much more fundamental transformation and restructuring of the themes – not just the traditional maggiore-minore changes, but through completely different scale forms, different melodic structures and structural transformations. It will result in something very interesting: something that Lajos Zeke, my young colleague mentioned at the previous symposium arranged by the Association of Musicians, that for example the four-note tetrachordal ostinato that runs through the *Csárdás obstiné* (in sol-fa perhaps do-ti-la-si) appears in a lot of formations and structures, with different intervals and different constructions, and each of them fits in with a different mode. It is something resembling the case of the particular three notes in Schumann's *Carnaval*: as-c-h [= a flat-c-b] which always fit in with different tonic sections. This is the conception – not the harmonic, but the melodic conception – of Liszt's modality, and this is the method Debussy applies as a basic principle of construction as well, and finally this is what Bartók will characterize as modal chromaticism a couple of decades later.

These are the thoughts that have been haunting me recently. It is an aspect that helped me understand the epochal importance of Liszt. He was not the only one to represent this direction, but perhaps he represented it in the most pronounced, the most permanent and the most perceptive way. That's why I thought that if we are here at the beginning of the Liszt-year thinking about the significance of Liszt, and his message for today, it would not be a sign of impudence to mention these thoughts.

On the other hand, we are celebrating the Liszt-year here and now, at the Music Academy in Hungary, which makes it inevitable to think about what Liszt means to us, and to Hungary. When I read the excellent Liszt-book by Professor Legány about Liszt's stays in Hungary and his activities here, then the most evident characteristic of this connection is his presence.. He is present everywhere, and his presence stimulates and stirs up musical life in Hungary, initiating, supporting and promoting the establishment and development of musical institutions just by this presence. He appears, he is noticed, he encourages, sometimes he even sits down at the piano in the Ward Sisters' Institute, he is playing something, and we all know that Ferenc Liszt is there.

Ez a jelenlét ő nála nemcsak a magyarországi jelenlétére, magyarországi működésére volt jellemző, hanem egész életvitelére, mert ő egész Európában jelen volt. Az a bizonyos háromszög, amelyet sokat emlegetnek, a későbbi évek háromszöge: a Budapest-Weimar-Róma, vagy kezdjük ott, ahol akarjuk – a ciklikus permutáció szerint. De a geometriából azt is tudjuk, hogy a háromszög köré is lehet kört írni, meg bele is lehet kört írni. Ha Liszt életvitelét meg akarjuk érteni, akkor a háromszög köré és a háromszögbe írt köröket is figyelembe kell venni, mert sokkal messzebbre sugárzik ki az ő tevékenysége, mint egyszerűen csak a háromszögre.

És végül az utolsó kérdés, amit fel kell tennem az, amit naponta felteszünk magunknak: jelen van-e hát Liszt ma itt, ezen a Főiskolán és Magyarországon? Gondolom igen, csak nem mindig és nem mindenki észleli a jelenlétét. Különösen, ha arra gondolunk, hogy Liszt egész életének, egész életútjának az egyik meghatározott vonása volt az, hogy a kortárs zenét milyen lelkesen és milyen buzdítón karolta fel és viselte gondját, törődött a kortárs zenével. Azt hiszem, ennek a Liszt-évnak az egyik feladata lehet az, hogy Lisztnek ezt a jelenlétét még érzékelhetőbbé tegye, ebben a vonatkozásban is és ráirányítsa a figyelmet arra, hogy Liszt 1986-ban is jelen van, a továbbiakban talán még inkább jelen kell legyen, mint bármikor.

NEMZETKÖZI LISZT VERSENY, LOS ANGELES

(Meláth Andrea beszámolója)

Neszleányi Judith meghívására érkeztem Los Angelesbe 2014 novemberében, a nemzetközileg is elismert, rangos verseny zsűritagjaként. Ám nem egyedül utaztam, szerencsém volt két – művészileg és emberségben egyaránt – kimagasló zongoraművész kollégával megosztani a kint tapasztalt élményeket. Név szerint, Tőkés Emese és Bódás Zsuzsanna képviselték még a magyar delegációt.

A versenyt 1990-ben rendezték először, melyet eleinte két / zongora, ének/, újabban pedig három kategóriában /zongora, ének, orgona/ hirdetnek meg, két évenként. A verseny alapítói Geraldine Keeling és Neszleányi Judit, akik azóta is vállukon hordják a szervezéssel járó terheket, amit halandó ember el sem tud képzelni, mennyi energia és nem sajnált idő. Ezt a missziót, amit ők elkezdtek és folytatnak, csak csodálni és megköszönni lehet. Misszió, mert Liszt Ferenc nagyságának és munkásságának terjesztése a tengeren túl, ilyen magas szinten, meggyőződésem, hogy elsősorban kettőjüknek köszönhető. A verseny fejlődése számokban mérhető. Míg 1990-ben 52 jelentkező és 4 zsűritag volt, mindannyian Kalifornia államból, addig legutóbb 177 versenyzőhöz (11 államból, 5 országból) 16 zsűritag kapcsolódott (10 államból, 4 országból).

A versenyen több kategória is kiírásra kerül, ebből mutatnám be a legjelentősebbeket.

1994-ben alapították a Budapest Koncert kategóriát, zongoristák részére, ahol a nyertes mindent magába foglaló utazást nyer Budapestre, ahol egy szóló koncertet adhat a Liszt Ferenc Emlékmúzeum matinéorozatában a Régi Zeneakadémia koncerttermében.

In his case “presence” does not only apply his actual stays and activities in Hungary, it was his whole life, as he was present all over Europe. That certain triangle, that is mentioned so often, is the triangle of the later years: Budapest–Weimar–Rome, or we can start it wherever we would like – according to cyclical permutation. But we also know from our studies in geometry, that it is possible to draw a circle both around the triangle, and inside the triangle. If we would like to understand Liszt’s life, we should take into consideration both the circles around and inside the triangle, as his activities radiate a lot further than just the triangle.

And finally the ultimate question I must ask, and we ask ourselves every day: is Liszt really present here and today, at this Academy and in Hungary? Well, I think that he is, even if his presence is not always perceived, and not always obvious to everyone. Particularly if we consider that one of the main characteristics of Liszt’s whole life and work was that he always gave evidence of the enthusiasm and encouragement he felt towards contemporary music. I think one of the duties we should fulfil in this Liszt-year is to make this presence of Liszt even more noticeable, and draw attention to the fact that Liszt is not only present in 1986, but should be even more present in the future.

INTERNATIONAL LISZT COMPETITION LOS ANGELES

(a report by Andrea Meláth)

I arrived in Los Angeles through an invitation by Judith Neszleányi in November 2014, to act as a member of the jury at the famous and internationally recognized competition. However, I was not travelling alone, as I was lucky enough to share the experience in LA with two other pianists – two outstanding artists and outstanding personalities. Emese Tőkés and Zsuzsanna Bódás were these two colleagues, who shared with me the representation of the Hungarian delegation.

The competition was first held in 1990, and since then it has been announced every second year, initially in two categories /piano, singing/, and more recently in three categories /piano, singing, organ/. The founders of the competition are Geraldine Keeling and Judith Neszleányi, who have kept on with the dedication and efforts of organizing it ever since. It would be difficult even to imagine the energy and time that is necessary to organize such an event. The mission they launched and continue with is something we can only admire and be thankful for. It is a real mission, as I’m deeply convinced that the dissemination and promotion of Ferenc Liszt’s music and greatness in America at such a high level is mostly owing to their efforts. The numbers speak well for the development of the competition. While in 1990 there were 52 participants and 4 jury members, all of them from the state of California, the last contest featured 177 candidates (from 11 states and 5 countries) and 16 jury members (from 10 states and 4 countries).

Several categories were announced at the competition, here are the most significant ones.

The Budapest Concert category was founded in 1994 for pianists. The winner is awarded an all inclusive visit to Budapest, where he/she has the opportunity to give a concert in the matinee series of the Liszt Ferenc Memorial Museum in the concert hall of the Old Music Academy.

2002-től lehet jelentkezni a New York koncert kategóriába, énekeseknek, ahol szintén „all inclusive” utazást kap az első helyezett, valamint lehetőséget egy dalestre a Magyar Konzulátus dísztermében.

Több korosztályban is lehetőség van a jelentkezésre, így 12 éves vagy ez alatt, 13-14, 15-16, 17-20, valamint 21-35 éves kor közöttieket várják a külön csoportokban.

A Longer Works kategóriába hosszú darabokkal lehet jelentkezni, zongoristák részére ezen kívül még egy megmérettetési lehetőség áll rendelkezésre, a Concerto, ahol a zenekar-kíséretes darabok versenyeznek egymással, előadóikon keresztül.

A verseny maga 3 napig tartott, tehát a zsűrinek a különböző kategóriákban több helyszínen, kisebb csoportokra tagozódva kellett meghallgatni a jelentkezőket, valamint meghozni a végső döntést az eredményekről.

Jómagam is részt vehettem – az énekes versenyen kívül – a zongoristák 21 és 35 év közötti versenyének élményformálásában. Felejthetetlen élmény marad, a 17 versenyzőből többen is esélyesek lehetnek egy fantasztikus karrier megélésére.

Az énekes kategóriában az idén - a verseny történetében – először volt magyar jelentkező, Staszny Zsófia, Köztársasági Ösztöndíjas, MA II. éves, oratórium- és dal szakos hallgató személyében. Zsófia a Zeneakadémián Pászthy Júlia tanárnő növendéke, aki boldogan és büszkén készítette fel őt a versenyben előadandó műsorára.

Mint tudjuk, a zongoradarabok mellett a Liszt-dalok sem a könnyebb és közismertebb kategóriába tartoznak. Ez abszolút kiderült a versenyzők meghallgatásakor is, bár mindenki szép és igényes műsorral készült, valamint technikai tudásához mérten maximálisan teljesített. A zsűri számára /Kevin McMillan, Gabriel Dobner és jómagam/ az értékeléskor, valamint a nyertesek sorrendjének felállításánál csak az volt kisebb vita tárgya, ki legyen a 2. helyezett, annyira egyértelműen és vitán felül Staszny Zsófia lett a győztes. Mind művészetben, hangadásban, stílusban egyaránt kimagaslóan és példaadóan teljesített. Zsófia tehát „jött, látott, győzött”. Büszkék lehetünk rá!

Since 2002, candidates have been invited in the New York Concert category for singers, whose winner is also awarded an all inclusive journey, including the opportunity to perform a song recital in the ceremonial hall of the Consulate of Hungary.

Candidates are invited in several age groups, so there are separate categories for participants below 12, 13-14, 15-16, 17-20, and 21-35 years of age.

There is also the Longer Works category for those who would like to appear with large-scale pieces of music; and there is one further opportunity for pianists to excel: the Concerto, where the performers compete playing works with orchestral accompaniment.

The competition lasted three days, so the jury had to listen to the candidates in the different categories in several locations, splitting into small groups, as well as to make the ultimate decisions about the results.

In addition to the singers' competition, I could also participate in the decision making process of the category of pianist competitors from the age group of 21-35 years. It was an unforgettable experience, as many of the 17 participants may well be candidates who make a fantastic musical career.

For the first time in the competition's history, there was also a Hungarian candidate in the singers' competition this year: Zsófia Staszny, 2nd year student at the Music Academy (with oratorio and song majors), honoured with the Scholarship of the Republic. Zsófia is a pupil of Prof. Júlia Pászthy at the Music Academy, who had prepared her proudly and happily for the programme she performed in the competition.

As we know, in addition to the piano works, Liszt's songs do not belong to the easiest and most popular categories either. That became obvious at the audition of the contestants as well, even though all of them had prepared with a nice and demanding programme, and they performed at the maximum according to their technical preparedness. The jury /Kevin McMillan, Gabriel Dobner and myself/ had only one issue to discuss at the evaluation process, and that was the decision about the runner-up position, as the unanimous winner was Zsófia Staszny, leaving no space for further discussion. She excelled in artistic performance, voice quality and style, so Zsófia “came, saw and conquered”. We can be proud of her!

A verseny két helyszínen folyt, az Azusa Pacific University előadóiban, valamint a Trinity United Methodist Church épületében.

Utóbbi helyszínen tartottuk az ünnepélyes gálakoncertet is, melyen Áder János – mint fővédnök – Köztársasági Elnök levelét a helyi magyar konzul olvasta fel, jómagam pedig Dr. Vigh Andrea, a Zeneakadémia rektor asszonyának jókívánságait és üzenetét tolmácsoltam az egybegyűltek részére. Majd következett a díjazottak koncertje. Azt hiszem minden túlzás nélkül, ritka az a verseny, ahol a zsűri egy emberként áll fel egy-egy győztes produkció hallatán és hangos tetszését fejezi ki a fiatal és rendkívül tehetséges versenyzők irányába. Márpedig ezen az estén ez többször is előfordult. Például a 13 éves Aldric M. P. Gozon előadása után, aki a No.1. Polonaise-t játszotta lenyűgöző magabiztossággal, rendkívüli muzikalitással. Nem akartuk elhinni, hogy ilyen létezik.

Összességében véve, mondhatunk bármit a mai világra, a jövő kilátástalanságára, az mindenesetre megnyugtató, mennyi tehetséges fiatal van a világban, akiket látható és hallható módon nem vitt el a mai kor divatos zenei iránya, és annak stílusnak szentelik fiatalságukat, szabadidejüket, amelyben ténylegesen ki tudnak bontakozni, ami sokkal magasztosabb, és egyedi, kivételessé teheti Öket. Márpedig az igazi tehetség nem vész el!

Maga az utazás felejthetetlen tapasztalat marad mindannyiunk számára. Kivételes emberekkel találkozni mindig különleges élmény, a velük eltöltött napok pedig egy életre útravalóval szolgálhatnak nekünk. Köszönjük, Geraldine és Judit!

The two venues of the competition were the auditoriums at the USA Pacific University, and the building of the Trinity United Methodist Church.

The latter was also the scene of the festive gala concert, where the local Hungarian consul read out a letter by the President of the Republic of Hungary János Áder – as the chief patron of the competition – while I interpreted the message and best wishes to the audience from Dr. Andrea Vigh, Dean of the Music Academy. Then came the concert by the award winners. I think I can say without any exaggeration, that it is not very common for such gala concerts to have the jury stand up with loud ovations after the performances of the competition winners, expressing their appreciation towards the young and outstandingly talented musicians. But on that evening, this happened several times. For example after the performance of 13-year-old Aldric M.P. Gozon, who played Polonaise No. 1 with spell-binding confidence and brilliant musicality. We could hardly believe our eyes and ears, that it was possible.

To sum up, we may say anything about this world of today, about the lack of prospects for the future, however, it gives us a sort of relief and satisfaction that there are so many talented young musicians around, who are not distracted by the fashionable ways of today's music, and who devote their youth and spare time to something they can really develop in, and that can make them more sublime, unique and exceptional. And real talent will not be lost!

The journey itself will remain an unforgettable experience for all of us. It is always something special to meet exceptional people, and the days we spent with them may serve as an experience for a whole life. Geraldine and Judith, thank you!

A LISZT FERENC TÁRSASÁG SZEGEDI TAGOZATÁNAK JUBILEUMI HANGVERSENYE

Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Kar, Liszt Ferenc Kamaraterem
2015. március 9., 18 óra

Kettős jubileumot ünneplő hangversenyre hívta a Liszt Ferenc Társaság régi és új tagjait a szegedi csoport vezetője, mivel közel 10 éve alakult a Liszt Ferenc Társaság Szegedi Tagozata, és ehhez az ünnepi eseményhez kapcsolódott az Illés Mihály karnagy által alapított Szegedi Liszt Ferenc Kamarakórus 30 éves jubileumának megünneplése is.

Kicsinek bizonyult a Liszt Ferenc Kamaraterem, mivel olyan sok érdeklődő jelent meg a szegedi és a környező városokból érdeklődő "Liszt barátok" köréből.

Bevezetésül felcsendült a Goethe versre írott egyik legismertebb Liszt-dal, a *Freudvoll und leidvoll* (Bízni és égni... Öröm és bánat), amely dal már címében is gazdag asszociációkat indíthat el. Győrffy Dorottya II. évfolyamos BA hallgató – prof. Dr. Temesi Mária növendéke - bájos megjelenése, kifejező éneklése, természetes előadásmódja, Kerek Ferenc szín- és érzelemgazdag zongorajátéka megadta a koncert alaphangvételét.

A szegedi tagozat vezetője, Kerek Ferenc, mint házigazda és műsorvezető felkérte Rozsnyay Juditot, a Liszt Ferenc Társaság főtítkárát, hogy köszöntse a megjelenteket. A főtítkár asszony elmondta: örömmel jöttek Király Csaba zongora- és orgonaművésszel, a Liszt Ferenc Társaság elnökével, hogy a szegedi ünnepi koncertet meghallgassák. Különösen fontosnak találta, hogy egy rövid ideig tartó hullámvölgy után újra a régi aktivitásával fog működni a szegedi csoport, amire utalt az érdeklődőkkel zsúfolásig megtelt koncertterem. Nem rejtette el azt a gondolatot sem, hogy milyen nehéz az a

munka, amelyet valamennyien Liszt-ügyben végzünk, elsősorban a megnehezült pénzügyi körülmények miatt. Ma sokkal nehezebb a hagyományos értékeket megőrizni és ápolni, mivel a kor szelleme inkább másfajta kultúra iránt ébreszt érdeklődést és vonzalmat.

A hangversenyen a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Karának 4 zongora szakos hallgatója mellett pódiumra lépett a Király-König Péter Zeneiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény növendéke, Balázs-Piri Soma is, aki korábban a „Virtuózok” TV-sorozatban hívta fel magára a figyelmet. A 10 éves ifjú zongorista, Sóti-Szobonya Emőke tanárnő tanítványa Bartók Béla *Este a székeleyknél* c. népszerű művét játszotta, nagy sikert aratva. Ez a meghívás a Liszt Ferenc Társaság Szegedi Tagozata részéről beleillik abba a koncepcióba, miszerint a város különböző zenei intézményeiből fellépési lehetőséget biztosít egy-egy zenei pályára készülő tehetséges növendékeknek.

A további műsorszámok előadói a Zeneművészeti Kar zongora szakos hallgatói voltak, közülük ketten, Tapolcsányi Katalin és Zruffkó Annamária művész MA szakosok, akik a 2014. szeptember végén Rómában megrendezett kézzongorás nemzetközi zongoraversenyen jól szerepeltek. Római tartózkodásuk idején felléptek még az ottani Balassi Intézetben is, ahol szóló Liszt műveket adtak elő. A szegedi hangversenyen. Tapolcsányi Katalin az A-dúr legendát (*Assisi Szt. Ferenc a madaraknak prédikál*) játszotta, érzékenyen, a recitativo

meggyőző, beszédes tolmácsolásával. Zruffkó Annamária a *Rigoletto* parafrázist adta elő, számos helyen megcsillantva a liszti virtuozitás minden lehetőségét. Mindketten prof. Kerek Ferenc tanítványai.

Tóth Viktor II. évfolyamos BA hallgató *Izolda szerelmi halálát* játszotta Wagner. *Trisztán és Izolda* című zenedrámájából Liszt zongoraátiratában, mély átéléssel, a gazdag zenekari partitúra hiteles tolmácsolásával. Tanára Dr. Zsigmond Zoltán főiskolai docens.

Csóke Andrea III. évfolyamos BA hallgató, - aki a közelmúltban harmadik helyezést ért el a XVII. Sabaci Nemzetközi Zongoraversenyen -, a varázslatos szépségű *Villa d'Este szökőkútjai* című zongoradarabban ajándékozta meg a közönséget. Tanára Kerek Ferenc.

A műsorban a különlegesség kategóriát képviselte az *Első elfelejtett keringő* Szabó Anita által készített négyfuvolás átíratja, amelyet Dr. Varga Laura, az SZTE ZMK docense, Csepregi Hajnalka és Ruszkai Tamara, a Szegedi Szimfonikus Zenekar fuvolaművészei, valamint

Szabó Norbert, a Vántus István Gyakorló Zeneművészeti Szakközépiskola fuvolaművész-tanára, az SZTE ZMK óraadó tanára tolmácsolta. Technikailag is perfekt előadásukban híven tükröződött a keringő könnyedsége, scherzo jellege.

Végül a jubiláló Liszt Ferenc Kamarakórus lépett színpadra. Kerek Ferenc méltatta a kórus vezetőjének, Illés Mihálynak több elévülhetetlen érdemét, így például a Csongrádi Zenei Tábor létrehozását, a Szegedi Daloló Nap elindítását.

Előadásukban három művet hallhattunk, Liszt *Weimári dalán* kívül felcsendült még Kodály Zoltántól az *Ave Maria*, valamint Bárdos Lajos *Liszt Ferenc* című kompozíciója. A műveket a jubileumi alkalomhoz illő felkészültséggel, őszinte odaadással adták elő.

Kerek Ferenc, a Szegedi Tagozat vezetője szólt a jövő terveiről is, amelyek közül most álljon itt néhány:

- Ismert és kevésbé ismert Liszt művek bemutatása
- Elemzések, tanulmányok készítése, megjelentetése, Liszttel kapcsolatos zenetörténeti előadások a tagság részére
- Versenyre készülő hallgatók „főpróba” koncertjeinek megszervezése
- „Liszt+” - más zeneszerzők művei is helyet kapnak egy-egy hangverseny keretében
- Társintézményekkel való szoros kapcsolattartás közös koncertek keretében, amint az már korábban is jól működött (Király-König Péter Zeneiskola AMI, SZTE Vántus István Gyakorló Zeneművészeti Szakközépiskola, Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola, SZTE JGYPK Ének-Zene Tanszéke)
- További nyitás a szomszédos országok felé, megőrizve és továbbfejlesztve a régebbi kapcsolatokat, a visszatérő koncerthelyszíneket: Temesvár, Nagyvárad, Kolozsvár, Nagyszentmiklós, Szabadka, Újvidék
- Budapesti szereplési lehetőség biztosítása a legtehetségesebb hallgatók számára a Régi Zeneakadémián, a Solti teremben és a MÜPA-ban.

Dr Kerekné Fekete Éva

JUBILEE CONCERT OF THE SZEGED BRANCH OF THE LISZT FERENC SOCIETY

Szeged University of Sciences, Faculty of Musical Arts, Liszt Ferenc Chamber Room

The head of the Szeged branch invited old and new members of the Liszt Ferenc Society for a concert in celebration of a double jubilee: the Szeged Branch of the Liszt Ferenc Society was founded 10 years ago, and this festive event was linked up with the celebration of the thirty years jubilee of the Liszt Ferenc Chamber Choir in Szeged, founded by choir leader Mihály Illés. The Liszt Ferenc Chamber Room actually proved to be too small, while so many “Liszt-friends” turned up on the occasion from Szeged and the neighbouring towns.

One of the most well-known Liszt-songs, *Freudvoll und leidvoll* (To trust and to burn...Joy and sorrow), written for a Goethe poem, was intoned as an introduction to the concert – a song that can spark rich associations just by its title. The charming appearance, expressive singing and natural interpretation of Dorottya Györffy, a 2nd year BA student – a pupil of Professor Dr. Mária Temesi – and the colourful and passionate piano playing by Ferenc Kerek pointed out the keynote of the concert.

Ferenc Kerek, head of the Szeged branch, as a host and master of ceremonies, invited Ms. Judit Rozsnyai, the general secretary of the Liszt Ferenc Society to welcome the audience. The general secretary told that both she and Csaba Király – pianist and organist, Chairman of the Liszt Ferenc Society – had accepted the invitation to attend the jubilee concert in Szeged with great pleasure. She found it particularly important that after a short period of depression the Szeged branch should work again with the old activity, which seemed to be a well-founded expectation based on the audience that jam-packed the concert hall. She didn't conceal the difficulties of the job that we are all doing in Liszt-affairs either, especially due to the aggravating financial circumstances. Today it is much more difficult to preserve and foster the traditional values, as the spirit of the age would rather call the attention and attraction to other sorts of culture.

In addition to four piano students from the Faculty of Musical Arts at the Szeged University of Sciences, the concert also featured Soma Balázs-Piri, a student at the Péter Király-König Music School and Elementary Institute for Arts Education, who had previously appeared in the TV-series “Virtuosi”. The young 10-year-old pianist, a pupil of professor Emőke Sóti-Szobonya, played the popular Bartók-work *An Evening in the Village* (Este a székelyeknél) with great success. This invitation from the Szeged Branch of the Liszt Ferenc Society fits in the concept that they would like to offer opportunities for talented pupils from different musical institutes of the city, who aim to be musicians, to appear on stage.

associate college professor Dr. Zoltán Zsigmond.

Andrea Csőke, a 3rd year BA student – who has recently been awarded third prize at the 17th International Piano Competition in Sabac – presented the fabulous piano composition *The Fountains of Villa d'Este* (Les jeux d'eau a la Villa d'Este) to the audience. Her teacher is Ferenc Kerek.

The programme also featured a very special composition: the transcription of the first Forgotten Waltz (Valse Oubliee) for four flutes, by Anita Szabó, interpreted by Dr. Laura Varga, associate professor at SZTE ZMK, Hajnalka Csepregi and Tamara Ruszkai, flautists of the Szeged Symphonic Orchestra, and Norbert Szabó, flautist-teacher of the István Vántus Secondary School of Musical Arts, also visiting professor at SZTE ZMK. The lightness and the scherzo character of the waltz was truly reflected in their interpretation that was also technically perfect.

And finally, the jubilant Liszt Ferenc Chamber Choir entered the stage. Ferenc Kerek expressed his appreciation of the imperishable merits of Mihály Illés, the founder of the choir, e.g. establishing the Musical Camp in Csongrád or initiating the Singing Day in Szeged.

The choir performed three compositions: in addition to Liszt's Weimar Song they also sang Kodály's Ave Maria and Lajos Bárdos' Liszt Ferenc composition. Their performance was sincerely devoted and well worthy of the occasion of the jubilee.

Ferenc Kerek, the head of the Szeged Branch also spoke some words about the plans for the future, such as:

- Presentation of well- and less known Liszt works
- Preparing and publishing analyses and studies; lectures to our members in music history topics related to Liszt
- Organizing "dress rehearsal" concerts for students preparing for competitions
- "Liszt +" – works by other composers will also be included in the programmes of certain concerts

- Tight cooperation with fellow institutions in the frame of joint concerts, as it has already been working successfully (with Péter Király-Kőnig Music School and Elementary Institute for Arts Education, SZTE István Vántus Secondary School of Musical Arts, István Tömörkény Grammar School and Secondary School of Arts, SZTE JGYPK Department of Singing and Music).

- Further opening towards the neighbouring countries, preserving and developing the former connections and recurring concert scenes: Temesvár (Timisoara), Nagyvárad (Oradea), Kolozsvár (Cluj), Nagyszentmiklós (Sannicolau Mare), Szabadka (Subotica), Újvidék (Novi Sad)

- Organizing opportunities for stage appearances in Budapest for the most talented students: at the Old Music Academy, the Solti chamber and in the MŰPA Palace.

This report was written by Dr Kerekné Éva Fekete

TALÁLKOZÁSOK LISZT FERENCCEL - KÉPEKBEN

2014. november 5. — Liszt és a hárfa

Vigh Andrea és növendékei, hangszeres szólolisták,
Angelica Kórus, vezényel Gráf Zsuzsanna
Bevezető: Eckhardt Mária

ENCOUNTERS WITH FERENC LISZT – IN PICTURES

November 5th 2014 — Liszt and the Harp

Andrea Vigh and her pupils, instrumental soloists,
Angelica Choir, conducted by Zsuzsanna Gráf
Introduction by: Mária Eckhardt

Razvaljajeva Anasztázia

Vigh Andrea (hárfa), Medgyesi Schwartz Lúcia (ének)

Vigh Andrea (hárfa),
Erneyei László (harmonika),
Csabay Domonkos (zongora),
Fejérvári János (gordonka)

Vigh Andrea (hárfa), Angelica Leánykar

2014. december 3. Újdonságok Liszt h-moll szonátája körül

– Ránki Fülöp (zongora)
Bevezető: Eckhardt Mária

Eckhardt Mária

December 3rd 2014 Novelities about Liszt's Sonata in B minor

– Fülöp Ránki (piano)
Introduction by: Mária Eckhardt

Ránki Fülöp

2015. január 21. Liszt, a kamaramuzsikus

Perényi Eszter (hegedű), Déri György (gordonka), Lajkó István (zongora) és növendékeik: Karasszon Eszter (gordonka), Krähling Dániel (mélyhegedű), Kruppa Bálint (hegedű)
Bevezető: Domokos Zsuzsanna

Karasszon Eszter (gordonka)

Krähling Dániel (brácsa)

Hanaoka Saki (hegedű)

Perényi Eszter, Lajkó István, Déri György

2015. február 18. Liszt, a dal poliglott mestere

Meláth Andrea és növendékei,
zongorán kísér Alter Katalin és Szabó Ferenc János

February 18th 2015 Liszt, the polyglot master of the song

Andrea Meláth and her pupils,
accompanied on the piano by Katalin Alter and János Ferenc Szabó

Ayane Imai

Theodora Raftis

Meláth Andrea

2015. március 18. Liszt és a kórusmuzsika

Új Liszt Ferenc Kamarakórus, vezényel Nemes László Norbert,
zongorán közreműködik Fülöp Andrea
Bevezető: Eckhardt Mária

March 18th 2015 Liszt and choir music

New Liszt Ferenc Chamber Choir, conducted by Norbert László
Nemes, with pianist Andrea Fülöp
Introduction by: Mária Eckhardt

Nemes László Norbert karnagy és az Új Liszt Ferenc Kamarakórus

„VOTRE ALTESSE ROYALE...” - KINEK SZÓL EGY EDDIG ISMERETLEN LISZT-LEVÉL?

(Eckhardt Mária)

Venéczi Zoltán tagtársunk közvetítésével hozzájutottam egy hazai magántulajdonban lévő, mindeddig nem ismert eredeti Liszt-levél digitális másolatához. A levél tulajdonosának szíves engedélyével szeretném bemutatni lapunk olvasóinak ezt az érdekes dokumentumot, amely rövidsége (1 oldalnyi autográf, kartonlapra ragasztva, a karton hátoldalán idegen kezek utólagos feljegyzései) és látszólagos tartalmi jelentéktelensége ellenére az idősödő Liszt életének egy különleges hetét helyezi reflektorfénybe; egyúttal bizonyos tanulságokkal is szolgál arra nézve, miként kell értékelnünk az eredeti dokumentumokhoz fűzött utólagos feljegyzéseket.

A levél eredeti francia szövege:

Madame,

Au retour de la fête de Votre Altesse Royale, j'ose lui renouveler le très humble hommage de mes vœux et félicitations.

Que les joies et les récompenses attachées à la ferme pratique des vertus et à l'exercice des dons supérieurs reluisent constamment Votre Altesse Royale, dont j'ai l'honneur de demeurer, avec le plus profond respect,

*le tres reconnaissant et
fidèle serviteur*

F. Liszt

5 Avril, [18]74.

Magyar fordításban:

Asszonyom,

Királyi Főlsége ünnepéről visszatérve, bátorkodom ismét kifejezni Önnek jókívánságaim és gratulációim igen alázatos hódolatát.

Az örömek és jutalmak, amelyek az erények állandó gyakorlásához és a magasrendű adományok gyakorlatához kapcsolódnak, ragyogtassák folytonosan Királyi Főlségét, akinek van szerencsém maradni, a legmélyebb tisztelettel,

*igen hálás és
hűségese szolgálja
Liszt F.*

[18]74. április 5.

Kék tintás írással, más kéztől, a Liszt-levél német fordítása:

Madame,

Auf der Rückkehr von dem Fest Eurer Königl. Hoheit wage ich Ihr die sehr bescheidene Huldigung meiner Wünsche u. Beglückswünschungen zu erneuern. (renouveler).

Möge die Freuden u. Belohnungen die geknüpft sind an die ständige Ausübung der Tugenden u. an die Übung der erhabenen Gaben beständig leuchten Eurer königl. Hoheit, deren dankbarer und getreuer Dienes ich die Ehre habe zu bleiben, mit der tiefsten Hochachtung,

F. Liszt

„VOTRE ALTESSE ROYALE...” – WHO IS THE ADDRESSEE OF THIS RECENTLY DISCOVERED LISZT LETTER?

(Mária Eckhardt)

Through the mediation of Liszt Society member Zoltán Venéczi, I have come by the digital copy of a so far unknown Liszt letter preserved in a private collection in Hungary. With the kind permission of the letter's owner I would like to introduce this valuable document to our readers. In spite of its brevity (a single page autograph, stuck onto cardboard, with notes added later from other hands on the back of the cardboard) and its apparently unimportant content, the letter shines a light onto a particular week in the life of the ageing Liszt; at the same time it provides us with a lesson on how we should evaluate notes attached subsequently to original documents.

The original French text of the letter is:

The text in English translation is:

My Lady,

Having returned from the celebration of Your Royal Highness, I beg to express again my most humble reverence and felicitations to You.

May the joys and rewards attached to the constant exercise of virtue and superior benevolence, shine constantly upon Your Royal Highness, to whom I have the honour of sincerely remaining, with the most profound respect,

*our most grateful and
obedient servant
F. Liszt*

April 5th [18]74

The German translation of the Liszt-letter in blue ink, with different handwriting:

Madame,

Auf der Rückkehr von dem Fest Eurer Königl. Hoheit wage ich Ihr die sehr bescheidene Huldigung meiner Wünsche u. Beglückswünschungen zu erneuern. (renouveler).

Möge die Freuden u. Belohnungen die geknüpft sind an die ständige Ausübung der Tugenden u. an die Übung der erhabenen Gaben beständig leuchten Eurer königl. Hoheit, deren dankbarer und getreuer Dienes ich die Ehre habe zu bleiben, mit der tiefsten Hochachtung,

F. Liszt

3102

Madame,

Au retour de la fête à Votre
 Altess Royale, j'ose lui renouveler
 le très humble hommage de mes
 vœux et félicitations.

Que ses joies et ses récompenses
 attachées à la ferme pratique des
 vertus et à l'exercice des dons
 supérieurs, reluisent constamment en
 Votre Altess Royale, dont
 j'ai l'honneur de demeurer, avec le
 plus ^{de} respect,

le très reconnaissant et
 fidèle serviteur

5 août 74.

F. Liszt

A hátoldal szövege [barna tintás írással]:

Geburtstagsglückwunsch an die Großherzogin von Weimar, der aber von Franz Liszt nicht abgeschickt wurde, da er persönlich hinging. – Dieses Autogramm wurde auf Bitten seiner Schülerin Elisabeth Jeppe (später kaiserl. Oesterreich. Hofpianistin) durch seine Wirtschafterin Pauline Apel von seinem Schreibtisch genommen, (natürlich heimlich, da Liszt nicht sehr für Verschenkung von Autogrammen zu haben war) und von Fr. Jeppe aufbewahrt.

Ich habe dasselbe von ihr verehrt bekommen Weihnachten 1919. [kiegészítve kék tintás írással:] etwa 4 Jahre vor ihrem Tode.

Willy Sauer.

[A lap legalján, barna tintás írással:] Crivitz, 7. Nov. 1926.

Magyar fordításban:

Születésnapj jókívánság a weimari Nagyhercegnének, amelyet azonban Liszt Ferenc nem küldött el, mivel személyesen oda ment. – Ezt az autogrammot Liszt tanítványa, Elisabeth Jeppe (később osztrák császári udvari zongoraművész) kérésére a házvezetőnő, Pauline Apel vette el [a Mester] íróasztaláról (természetesen titokban, mivel Lisztet nem nagyon lehetett rávenni autogrammok ajándékozására) és Jeppe kisasszony őrizte meg.

Én tőle kaptam tisztelete jeléül 1919. Karácsonyán [kiegészítés]: mintegy 4 évvel halála előtt.

Willy Sauer

Crivitz, 1926. nov. 7.

The text on the back page [written with brown ink]:

Geburtstagsglückwunsch an die Großherzogin von Weimar, der aber von Franz Liszt nicht abgeschickt wurde, da er persönlich hinging. – Dieses Autogramm wurde auf Bitten seiner Schülerin Elisabeth Jeppe (später kaiserl. Oesterreich. Hofpianistin) durch seine Wirtschafterin Pauline Apel von seinem Schreibtisch genommen, (natürlich heimlich, da Liszt nicht sehr für Verschenkung von Autogrammen zu haben war) und von Fr. Jeppe aufbewahrt.

Ich habe dasselbe von ihr verehrt bekommen Weihnachten 1919. [completed with blue ink:] etwa 4 Jahre vor ihrem Tode.

Willy Sauer.

[At the bottom of the page, written in brown ink:]
Crivitz, 7. Nov. 1926.

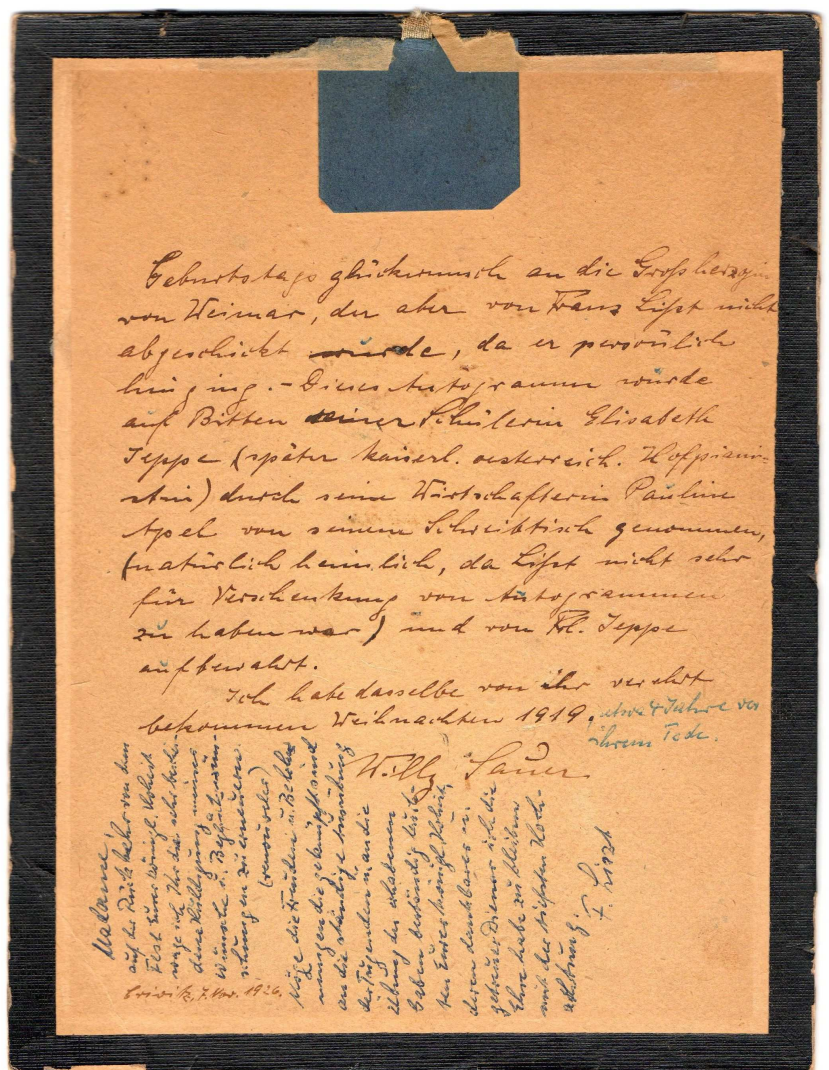
The text in English translation:

A birthday greeting to the Grand Duchess of Weimar, which however, Franz Liszt never sent, as he visited her personally. – This autograph was taken by the housekeeper, Pauline Apel from his desk (of course in secret, as it was not easy to get Liszt to give autographs as a present), at the request of Liszt's pupil Elisabeth Jeppe (who later became imperial court pianist in Vienna); it was preserved by Miss Jeppe.

I received it from her as a sign of respect for Christmas in 1919 [supplement with blue ink:] about 4 years before she died.

Willy Sauer

[At the bottom of the page, written in brown ink:]
Crivitz, 7. Nov. 1926.

A levél hátán olvasható kommentár szerint tehát Liszt ezt a levelet a weimari nagyhercegnének szánta, de nem küldte el, mivel személyesen találkoztak. Kicsit furcsának találtam ezt a magyarázatot, és utána néztem annak, hogy a jól olvasható 1874. április 5-i keltezés szerint egyáltalán Weimarban volt-e Liszt aznap. Meglepő eredményre jutottam: 1874. április 1-je és 8-a között (Nagyhét szerdájától a Húsvét utáni csütörtökig) Liszt Bécsben tartózkodott. Budapestről utazott oda, hogy szokása szerint unoka-nagybátyjéknál, Eduard Lisztéknél a Schottenhofban ünnepelhesse meg a névnapját (Paulai Szent Ferenc ünnepén, április 2-án, amely abban az évben éppen Nagycsütörtökre esett). Több mint egy hetes bécsi tartózkodásának más oka is volt: egy főrangú domonkos apáca, Friderike von Auersperg hercegnő (rendi nevén: Raymondine nővér)⁽¹⁾ kezdeményezésére és kitartó rábeszélésére elvállalta, hogy Húsvét hétfőn jótékony koncertet ad az apáca unokanővére, Wilhelmine von Auersperg hercegnő⁽²⁾ palotájában. Az április 8-áról 9-ére virradó éjjel visszatért Budapestre, ahonnét május 17-én egyenesen Itáliába utazott. Bár közismert, hogy Liszt 1869-től évente rendszeresen megosztotta idejét Weimar, Budapest és Róma között, 1874-ben a szokottnál jóval hosszabban tartózkodott Magyarországon, Weimart pedig teljesen kihagyta! Így kizárt, hogy a levelet Carl Alexander, Sachsen-Weimar-Eisenach nagyhercegné felesége, Sophie von Oranien-Nassau (1824-1897) ünnepségéről hazatérve írta volna; a nagyhercegné tehát nem is lehet a levél címzettje⁽³⁾. Igaz, hogy születésnapja április 8-ára esik, bizonyára ezért is kapcsolták össze a levelet tévesen ezzel az eseménnyel.

Nagy szerencsénkre maga Liszt számol be Bécsben töltött napjairól Carolyne von Sayn-Wittgenstein hercegnének. Pestre visszaérkezve, április 9-én, csütörtökön reggel így ír neki⁽⁴⁾: „*Bécsi hetem rezüméje: Egy jó óra reggelenként a templomban – pénteken és szombaton egy fél óra este. Szerdán és vasárnap, családi ebéd az Augartenban. Csütörtökön, Szt. Ferenc napján, ebéd Eduardnál – és szerény vacsora Sophie Menternél. Szombaton, sovány ebéd Waldsteinéknél. Hétfőn, a koncert után, vacsora Wilhelmine Auersperg hercegasszonynál. Dominikánus unokanővére nem jelent meg a koncerten, de másnap eljött hozzám köszönetet mondani. [...] végül kedden, Dönhoffnál Hofmann, Standhartner és Bösendorfer társaságában. ½ 8-kor jött Magne és férje – és ½ 11-kor a pályaudvaron voltam.*”

Április 5-én, vasárnap tehát Liszt családi ebéden volt az Augartenban – Carolyne leányánál, a Magne becenévre hallgató Marie von Sayn-Wittgenstein (1837-1920) hercegnőnél, aki Konstantin von Hohenlohe-Schillingsfürst (1828-1896) herceggel 1859-ben kötött házassága óta Bécsben élt. Férje Ferenc József császár főudvarmestere volt, és 1867-től a reprezentatív Augartenkastélyban laktak. Marie, aki egykor édesanyjával együtt hagyta el a woronincei családi birtokot, és 1848-tól férjhez meneteléig Weimarban, Liszt közvetlen közelében élt, szinte gyermek-szülő kapcsolatban állt Liszttel. A bizalmas jó viszony azt követően is fennmaradt kettejük között, hogy Carolyne egy anyagi természetű nézeteltérés miatt vejevel – és így szükségszerűen leányával is – meglehetősen feszült kapcsolatba került. A különlegesen szép és intelligens, a művészetekben és a társadalmi életben tökéletesen jártas, ugyanakkor szociálisan is érzékeny Marie hercegnő Bécsben is közszeretnek örvendett. Nem véletlen, hogy Raymondine nővér őt is felkérte abba a négytagú bizottságba, amely a Húsvét hétfői jótékony Liszt-hangversenyt szervezte és bevételének elosztását intézte.

So according to the comment on the back of the letter, Liszt had intended to send this letter to the Grand Duchess of Weimar, but in the end did not send it, because they met personally. I find this explanation rather strange, and I have checked whether Liszt could at all have been in Weimar on the day indicated legibly in the letter: April 5th 1874. I have reached a surprising result: Liszt stayed in Vienna between April 1st and 8th (from the Wednesday of Holy Week until the Thursday after Easter). He travelled there from Budapest to celebrate his name-day – as was his custom – staying with his elder cousin, Eduard Liszt, in the Schottenhof (on the feast of St. Francis of Paula, April 2nd, which happened to fall on Holy Thursday in that year). There was also another reason for his more than a week-long stay in Vienna: at the initiative and sustained persuasion of a Dominican nun of aristocratic descent, Princess Friederike von Auersperg (her religious name was sister Raymondine)⁽¹⁾ he had agreed to give a benefit concert on Easter Monday in the palace of the nun's cousin, Princess Wilhelmine von Auersperg⁽²⁾. He returned to Budapest on the night of April 8th to 9th, and from there travelled directly to Italy on May 17th. Although it is well known that from 1869 onwards Liszt regularly shared his time between Weimar, Budapest and Rome, in 1874 he stayed in Budapest much longer than usual, and completely omitted Weimar! Therefore it is impossible that he could have written the letter after returning from the celebration of Sophie von Oranien-Nassau (1824-1897), the wife of Carl Alexander, the Grand Duke of Sachsen-Weimar-Eisenach, which means that the Grand Duchess cannot be the addressee of the letter⁽³⁾. It is true that her birthday fell on April 8th, which is surely why the letter has been wrongly connected with that event.

However, to our great good fortune, Liszt himself gave an account of the days he had spent in Vienna to Princess Carolyne von Sayn-Wittgenstein. Having returned to Pest, he wrote to her on the morning of April 9th⁽⁴⁾: “*The resume of my week in Vienna: One hour in the mornings in church – on Friday and Saturday also half an hour in the evening. On Wednesday and Sunday, family lunch at the Augarten. On Thursday, the day of St. Francis, lunch at Eduard's – and a meagre dinner at Sophie Menter's. On Saturday, a frugal lunch at Waldstein's. On Monday, after the concert, a dinner at Princess Wilhelmine von Auersperg's. Her Dominican cousin was not present at the concert, but she visited me the next day to express her thanks. [...] finally on Tuesday, I was at Hofmann's in the company of Hofmann, Standhartner and Bösendorfer. Magne arrived with her husband at half past seven – and I was at the railway station at half past ten.*”

So on Sunday, April 5th, Liszt attended a family lunch at the Augarten – with Carolyne's daughter, Princess Marie von Sayn-Wittgenstein (1837-1920), whose pet name was Magne, and who had been living in Vienna since her marriage to Prince Konstantin von Hohenlohe-Schillingsfürst (1828-1896). Her husband was the majordomo of Emperor Franz Joseph, and they had been living in the representative Augarten castle from 1867. Marie, who had once left the family estate in Woronince with her mother, and lived with Liszt in Weimar from 1848 until her marriage, had an almost child-and-parent relationship with Liszt. Their good and intimate attachment persisted even after Carolyne's relationship with her son-in-law – and thus inevitably with her daughter as well – became rather tense due to financial differences. Princess Marie, who was particularly beautiful and intelligent, perfectly informed in the arts and in social life, and also socially sensitive, was beloved by all in Vienna. It was not by accident that sister Raymondine had invited her onto the four-member committee that organized the benefit concert.

További bizottsági tagok a bécsi és budapesti művészeti életben egyaránt jelentős Waldstein János gróf⁽⁵⁾, az eseménynek helyt adó Wilhelmine Auersperg hercegné és Marie Dönhoff grófné⁽⁶⁾, aki mint kitűnő zongorista, Liszt kérésére maga is közreműködött az estélyen.

Tudjuk, hogy Liszt – aki ekkoriban már csak ritkán lépett föl, és szívesebben játszott a szegények, elesettek, mintsem a nyilván kevésbé szűkölködő hackingi domonkos kolostor javára – nehezen állt kötélnek, és végül csak úgy vállalta a jótékony koncerten való fellépést, ha a bevétel egyik felét a Marie Hohenlohe által fenntartott bécsi szegénykonyha, a Leopoldstädter Volksküche kapja. „*Csak azt sajnálom, hogy a kicsiny bevételnek nem az egésze megy egyenesen a 'Volksküche' Gulyás-tűzhelyébe; mivel azonban Ön nagylelkűen beleegyezik a megosztásba, ezt a lehető legegyszerűbbé kell tenni; el kell felelni: az egyik részt Ha[c] kingnak, a másikat a 'Volksküche'-nek. Ez az én szerény véleményem, amelyet mordicus [=minden erővel] fenntartok, - és kategorikusan megírom Waldstein grófnak és a buzgó Dominikánusnak.*”⁽⁷⁾ A koncert után külön visszatért arra, hogy csakis a népkonyha érdekében vállalta a fellépést: „*az Ön segítségével, nem sikerült volna megfőzni a húsleveset a macskáknak, - egyfajta polgári konyha, mindenestől klerikális és arisztokratikus, amelyhez soha nem kívánok hozzájárulni*” – írta Marie hercegnőnek már Pestről 1874. április 11-én⁽⁸⁾.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a levél nagy valószínűséggel Marie Hohenlohe-Schillingsfürst hercegnőnek szól, és ha furcsálljuk is nagyon formális hangvételét, tudnunk kell, hogy a korábban „très chère Mulette / Magnolette”-nek szólított Marie-t férjhez menetele után Liszt általában udvariasan „Madame la Princesse”-nek nevezte, és még nagyon bizalmas levelei végén sem mellőzte az alázatos udvariassági formulákat. Ugyanakkor némi kétséget támaszthat a mi levelünk „Votres Altecesse Royale” [=Királyi Főlség] megszólítása, amellyel a Marie-hoz intézett, eddig publikált 236 Liszt-levél egyikében sem találkozhatunk⁽⁹⁾. Az viszont nyilvánvaló Liszt programjából, hogy császári-királyi meghívást nem kapott az említett bécsi tartózkodás idején, hiszen ha Erzsébet királynéval találkozott volna, azt minden bizonnyal megemlítette volna Carolyne-nak küldött beszámolójában. A „votre fête” kifejezés is elgondolkoztatott: a „fête” általában ünnepet, ünnepséget jelent, szűkebb értelemben pedig névnapot (nem születésnapot!). Az április eleji névnapokat figyelembe véve, sajnos ez sem visz közelebb a megoldáshoz.

Most még a levél későbbi sorsára kell kitérnünk. Valóban nem volt szokatlan, hogy Liszt íróasztaláról tanítványai személyesen vagy a személyzet közreműködésével kéziratokat emeltek el. A kérdés azonban az, hogy miként került egyáltalán a weimari íróasztalra ez a levél – hosszú idővel a megírása után (hiszen, mint említettük, Liszt 1874-ben nem is járt Weimarban). Úgy gondolom, hogy itt nem a ténylegesen elküldött levélről, hanem annak fogalmazványáról vagy másolatáról lehet szó. Fontos leveleit Liszt ugyanis először fogalmazványkötetekbe írta bele, ott alakította ki végleges alakjukat – ritkábban oda másolta be az elküldött levelek leglényegesebb részeit. Alighanem egy ilyen kötetből kitépett lapról van szó, hiszen egy ennyire udvarias, formális levelet valószínűleg szebb, jobb minőségű levélpapíron küldött volna el.

The other members of the committee were Count János Waldstein, a prominent figure in the art world of both Vienna and Budapest⁽⁵⁾, Princess Wilhelmine Auersperg, the host of the event, and Countess Marie Dönhoff⁽⁶⁾, who, being an excellent pianist herself, played in the concert at Liszt's request.

We know that it was difficult to persuade Liszt – who rarely appeared on the podium at that time, and preferred to play for the benefit of the poor and deprived rather than the certainly less destitute Dominican monastery in Hacking – to agree, and he eventually accepted the invitation on condition that half of the proceeds should go to the Leopoldstädter Volksküche, the soup kitchen for the poor in Vienna sponsored by Marie Hohenlohe. “*I only regret that not the whole of the modest proceeds shall go directly into the Goulash-cooker of the 'Volksküche'; but since you generously agree to the splitting, it should be done in the simplest possible way; splitting it into two equal halves: one to Ha [c]king, the other to the 'Volksküche'. This is my humble opinion, which I insist mordicus [=with all my power], – and I shall write this categorically to Count Waldstein and the devout Dominican.*”⁽⁷⁾ After the concert Liszt came returned to particularly stressing that he had finally accepted the invitation only for the sake of the soup kitchen: “*without your help, this bouillon would never have been cooked for the cats - a kind of bourgeois cuisine, entirely clerical and aristocratic, which I would never wish to contribute to*” – he wrote to Princess Marie from Pest on April 11th 1874.⁽⁸⁾

Consequently, we can point out that in all likelihood the letter was addressed to Princess Marie Hohenlohe-Schillingsfürst, and even if we find its all too formal tone curious, we should remember that after her marriage Liszt usually addressed Marie – whom he formerly used to call “très chère Mulette/Magnolette” – as “Madame la Princesse”, and even at the end of his most intimate letters he never omitted the humble formalities. At the same time however, the form of address “Votres Altecesse Royale” [=Your Royal Highness] in the present letter may raise some doubts, as it is never used in any of the 236 Liszt-letters to Marie so far published.⁽⁹⁾

Then again, it is obvious from Liszt's schedule, that he did not receive an imperial-royal invitation during this stay in Vienna, since if he had met Empress Elisabeth, he would certainly have mentioned it in his report sent to Carolyne. The expression “votre fête” has also made me ponder: “fête” generally means feast or celebration, and in a narrower sense name-day (not birthday!). Considering the name-days at the beginning of April, unfortunately does not bring us closer to the solution.

Now it is time for us to touch upon the later history of the letter. Indeed, it was not unusual that pupils of Liszt removed autographs from his desk, either personally or with the contribution of the staff. The question is however, how this letter could be there on his desk in Weimar at all – a long time after it had been written (since, as we have already mentioned, Liszt did not go to Weimar in 1874). I think this is probably a draft or copy rather than the letter that was actually sent. Liszt often wrote his important letters into draft books first, as he formed the letters' final shape there – or sometimes he copied the most important parts of posted letters into the book. I wouldn't say it is impossible that this could be a page torn out of such a draft book, as he probably would have sent a letter with such polite and formal text on finer writing paper of higher quality.

Az autogram-vadász Elisabeth Jeppe (1863-1923) német zongoraművésznő 1876-tól Theodor Kullak növendéke volt Berlinben, majd 1878-82 között a Stuttgarter Konservatoriumban tanult tovább. 1882-85 között ismét Berlinben Scharwenka konzervatóriumát látogatta, és ebben az időszakban járt valamelyik nyáron Weimarban is⁽¹⁰⁾. Neve szerepel a Liszt-tanítványok Carl Lachmund által összeállított listáján⁽¹¹⁾, de semmiképpen sem tartozott a Liszt-iskola legjelentősebb növendékei közé; sőt az ismert adatokból sajnos az sem rekonstruálható, hogy pontosan mikor járt Weimarban. Később mint koncertpianista és kamaramuzsikus, illetve mint elismert zongoratanár működött Németországban. Kései éveit szülővárosában, Schwerinben töltötte és ott is hunyt el. Crivitz, ahol a számomra azonosíthatatlan Willy Sauer keletelte a tanúsítványát, szintén ennek a mecklenburgi városnak a közelében található. Bár – mint láthattuk – ezt a tanúsítványt erős kritikával kell fogadnunk, abban nincs okunk kételkedni, hogy Elisabeth Jeppe valóban elnyerte az osztrák császári zongoraművésznő címét, amelyről eddigi életrajzai nem emlékeznek meg: így a levélnek ez a feljegyzése gazdagítja a vele kapcsolatos ismereteinket. Maga a levél pedig segített fölidézni egy olyan epizódot Liszt életéből, amely megint csak a szegények iránti együttérző szeretetét bizonyítja.

The autograph hunter was Elisabeth Jeppe (1863-1923), a German pianist who was a pupil of Theodor Kullak in Berlin from 1876, and then continued her studies at the Conservatoire in Stuttgart (1878-82). Between 1882-85 she attended Scharwenka's conservatoire in Berlin, and in those years she visited Weimar during one summer⁽¹⁰⁾. Her name is included in the roll of Liszt-pupils prepared by Carl Lachmund⁽¹¹⁾, but she was by no means among the most important pupils; and unfortunately it is not possible to reconstruct the exact date of her visit to Weimar from the available sources. Later she worked as a concert pianist and chamber musician, as well as a respected piano teacher in Germany. She spent her late years in Schwerin, the city of her birth, and she also died there. Crivitz, where Willy Sauer – whose identity remains unclear to me – dated his certificate, is also in the neighbourhood of this town in Mecklenburg. Although (as we have seen above) we should view this certificate with strong criticism, we have no reason to doubt that Elisabeth Jeppe did obtain the title of Austrian imperial pianist, even though so far this is not mentioned in her biographies: this note on the letter may in fact enrich our knowledge about her. And the letter itself has helped us to recall an episode from Liszt's life that is further evidence of his sympathetic affection for the poor.

1. Friderike von Auersperg hercegnő (1820-1902) udvarhölgy volt a bécsi udvarban, mielőtt belépett volna a Bécs közelében fekvő Hacking domonkos kolostorába. Liszthez intézett, a koncert szervezésével foglalkozó 1874. március 13-án kelt levelét ld. La Mara ed.: *Briefe hervorragender Zeitgenossen an Franz Liszt 1809-1876. Neue Folge*, Leipzig: Breitkopf & Härtel 1904, Nr. 99, 136-137. p.
2. Wilhelmine von Colloredo-Mansfeld grófnő (1826-1898), Vincent von Auersperg herceg (1812-1867) özvegye csak 1845-ben kötött házassága révén számított Friderike von Auersperg unokanővérenek.
3. Sophie unokatestvére volt Carl Alexandernak, 1942. október 8-án házasodtak össze.
4. La Mara ed.: *Franz Liszts Briefe, Bd. VII, Briefe an die Fürstin Carolyne Sayn-Wittgenstein, 4. Teil*, Leipzig: Breitkopf & Härtel 1902, Nr. 54, 65. p.
5. Waldstein-Wartenberg János gróf (1809-1876) császári és királyi kamarás, a Magyar Tudományos Akadémia igazgatótanácsának tagja, a Magyar Képzőművészeti Társaság első elnöke (1871), aki ifjú éveiben Széchenyi István barátja volt, később azonban ultrakonzervatív nézetei miatt eltávolodott tőle.
6. Maria Beccadelli di Bologna-Camporeale (1848-1929), 1867-től a porosz diplomata, August von Dönhoff gróf felesége; válása és házasságának semmissé nyilvánítása után 1884-ben Bernhard von Bülow herceg, porosz miniszterelnök felesége lett.
7. Levél Marie Hohenlohenak, Pest, 1874. márc. 15, Pauline Pocknell, Malou Haine, Nicolas Dufetel ed.: *Lettres de Franz Liszt à la Princesse Marie de Hohenlohe-Schillingsfürst née de Sayn-Wittgenstein*, Belgique, Vrin 2010, Nr. 117, 246. p.
8. I.m. Nr. 120, 248. p. Az ügyvel kapcsolatos egyéb levelek a gyűjteményben: Nr. 115-116, 118-119, 121.
9. A Pocknell-Haine-Dufetel által eredeti nyelven, bőséges jegyzetekkel közreadott gyűjtemény jelenlegi őrzési helye: Harvard University (Boston), Houghton Library.
10. http://mugi.hfmt-hamburg.de/old/A_lexartikel/lexartikel.php?id=jep1864
11. Lachmund, Carl v.: *Mein Leben mit Liszt*, Eschwege: G. E. Schroeder-Verlag 1970, 301. p.; Alan Walker ed.: *Living with Liszt*, Stuyvesant N. Y.: Pendragon 1995, 396. p.

KÖSZÖNET / THANKS

Köszönet a pártoló tagoknak, akik 2015-ben a tagdíj minimum háromszorosával támogatták törekvéseinket.

Thanks to our supporting members who sponsored our efforts with at least threefold of the minimum membership fee in 2015.

Budapesti tagozat:

Popovics Ivánné, Király Csaba, Béky Zoltán, Eckhardt Mária, Falvai Sándor, dr. Fedineczné Vittay Katalin, Jandó Jenő, Ránki Dezső, Roska Tamásné Esztó Zsuzsa, Sulymosi Laura, Tóth Imre, Kiss Ferencné, dr. Bósze Zoltánné, Rozsnyay Kinga, Kolozs Vendel, Bolya Istvánné, Boros Attila, Hamburger Klára, Horváth Károlyné, dr. Huszka Jenő, Irinyi György, Kárász Gyuláné, Klinkóné Víg Emese, Mecseki Angéle, Meskó Bánk, Mozsár György, Ruppert István, Somfai Rózsa, Soós Erzsébet, Szvák Emma, Víg Józsefné, Vitkovits Gyöngyi

Pécsi tagozat: Hasznos Árpádné

Külföld / Abroad: dr. Klaus Leimenstoll, Joó Sándor

* * *

Liszt Ferenc Társaság / Hungarian Liszt Society

H-1064 Budapest, Vörösmarty u. 35. ▪ Phone/Fax: (36-1) 342 1573 ▪ Bank: 11706016-20441966

E-mail: lisztferenctarsasag@gmail.com ▪ Website: <http://www.liztsociety.hu>

Elnök/President: **Király Csaba** - a Bartók Emlékház igazgatója / Director of Béla Bartók's Memorial House

Tiszteletbeli elnök / President Emeritus: **Lantos István**

Társelnök / Co-President: **Eckhardt Mária** - a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont ny. igazgatója

/ret. Director of Liszt Memorial Museum and Research Centre

Társelnök / Co-President: **Bánky József** - a Pécsi Tudományegyetem Zeneművészeti Karának ny. tanára

/ret. Prof. of University of Pécs Faculty of Music

Főtitkár / Secretary: **Rozsnyay Judit**

Tagozatvezetők / Board of Sections

Kelet-Magyarország - **Felvégi Béla** pianist, music teacher 4177 Földes, Fő u. 7.

Pécs - **Pogány Ildikó** pianist, teacher House of Arts and Literature - 7621 Pécs, Széchenyi tér 7-8.

Sopron - **Bencsik Erzsébet** pianist, music teacher - 9400 Sopron Fűredi sétány 11.

Szeged - **Prof. Kerek Ferenc** pianist, Music Faculty of Szeged University - 6725 Szeged, Tisza Lajos krt. 79-81.

Szekszárd - **Ms. Somlai Gáborné**, Franz Liszt Art School - 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 38.

Szerkesztő/Editor: Király Csaba és Rozsnyay Judit ▪ Fordítás/Translation: Pál András
Lektorok/Revisers: Eckhardt Mária, Paul W. Merrick ▪ Nyomda/Printing: Spori Print Vincze Kft. Esztergom
Felelős kiadó/Responsible publisher: Király Csaba, Liszt Ferenc Társaság, Budapest

HU ISSN 1788-9901